

Speech van de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Op zaterdag 5 juli 2003

Ter gelegenheid van de opening van de OVSE

Te Rotterdam

Uw bijeenkomst vandaag is voor Nederland van bijzondere betekenis. Zij valt op een ogenblik, dat in de internationale verhoudingen scherp de vraag aan de orde is, of de grote vraagstukken van veiligheid, misdaadbestrijding, conflictbeslechting, vrede worden opgelost binnen het kader van de grote bestaande instituten dan wel door wisselende coalities. In ons land is er een brede overtuiging, dat de instituties, die na de Tweede Wereldoorlog zijn opgericht bij uitstek de kaders zijn, die de grensoverschrijdende vraagstukken kunnen en moeten oplossen. De OVSE behoort tot de jongste van die instellingen, maar heeft bewezen een kader te zijn van ongekennde historische betekenis zowel voor de vrede als de vrijheid. Haar nog jongere Assemblee heeft bewezen drie belangrijke functies te kunnen vervullen:

In de eerste plaats:

- een ontmoetingsplaats tussen parlementariërs uit de lidstaten, die op die wijze zelf ook over de grenzen heen visies, eventueel tegenstellingen kunnen uitwisselen en op die manier onnodige misverstanden en beeldvormingen voorkomen. In de geschiedenis blijkt juist verkeerde beeldvorming de voedster van conflicten en vijanddenken te zijn.;

In de tweede plaats:

- de mogelijkheid om juist ook op gevoelige onderwerpen kennis te verzamelen en zich geconcentreerd te informeren over dikwijls ingewikkelde en veelzijdige onderwerpen. Het normale parlementaire werk vraagt aandacht van zoveel onderwerpen en problemen, zoals wij allen weten en daarom is een geconcentreerde bijeenkomst als deze noodzakelijk zelfs om de moeilijke vraagstukken te leren beheersen.

In de derde plaats:

- En tot slot, zoals het bij de oprichting van de Assembly in 1991 werd gesteld: to provide democratic legitimacy and accountability voor die OVSE zelf.

De relatie tussen intergouvernementele en multilaterale organisaties en nationale parlementen is geen gemakkelijke. Naar hun karakter waren het allereerst regeringen, die de echte en dikwijls enige partijen waren in deze instellingen. Maar naarmate die instellingen in de tweede helft van de vorige eeuw belangrijker werden kwam meer en meer de wens naar voren daarbij op enigerlei wijze ook te betrekken de democratische instellingen aan wie die regeringen in eigen land verantwoording hebben af te leggen. Die behoefte is zo groot geworden, dat internationale en multilaterale organen, die niet over een directe relatie met parlementen beschikken steeds meer formules zijn gaan zoeken om toch die directe banden op te bouwen. Wij weten allen, dat dat naar twee kanten verplichtingen schept: nationale parlementen dienen niet op de stoel van hun regeringen te gaan zitten en zich vooral te concentreren op die onderwerpen, die echt van betekenis zijn voor de besluitvorming in de betrokken instituties; en de instellingen zelf en de daarin samenwerkende regeringen dienen het bijeenkomen van parlementariërs buitengewoon serieus te nemen als een unieke kans voor die uitwisseling van meningen, kennisverwerving en voorbereiding van de ultieme besluitvorming.

Het hoofdonderwerp van de zitting van heden over Uw rol in de nieuwe architectuur van Europa kan, juist nu, van historische betekenis zijn.

Zoals verzoening, vrijheid en welvaart de dragende inspiratiebronnen waren bij de totstandkoming van de EU in de vorige eeuw, zo ligt er in de 21^e eeuw de gigantische opdracht om die begrippen in garanties en grensoverstijgende instituties te vertalen in veel grotere gedeeltes van Europa en Azië Dit wordt een van de grootste uitdagingen van onze hedendaagse politiek en van onze democratieën. Dat U zich van die taak gaat kwijten, wordt vanuit de Nederlandse parlementaire traditie en vanuit onze opvattingen over recht en vrede op hoge prijs gesteld en daarom is het mij een eer te mogen meewerken aan deze assemblee.

Maar er is meer: Nederland draagt niet alleen bij aan het werk van de OVSE en haar Assemblée, wij krijgen er ook veel voor terug. En dan doel ik niet alleen op het grote belang, dat ons land heeft bij die veiligheid, die vrede, die rechtsorde. Ons land heeft met name na 1989 moeten leren, en moet dat nog steeds, dat die Europese architectuur wezenlijk veranderd is, met alle consequenties voor onszelf. Wij voelden ons comfortabel aan de rand van Eurazië a.h.w. met onze rug naar het Europese achterland en met onze uitkijk, gedurende meer dan vier eeuwen naar andere continenten Velen bij ons kenden a.h.w. de landkaart van het Westelijk Halfrond beter dan van de Balkan, de Kaukasus of de Centraal Aziatische Republieken. Maar het bleken na 1989 juist die gebieden te zijn, die bepalend waren voor stabiliteit, vrede en veiligheid of het omgekeerde. Wij hebben als natie simpelweg

de vrijheid verloren om met onze rug naar die realiteit te gaan staan en wij hebben dat, soms op pijnlijke wijze, moeten ervaren. Daarom heeft een instelling als de uwe voor ons die geweldige bijkomende betekenis zij geeft ons de mogelijkheid, nee zij dwingt ons om op een geconcentreerde wijze kennis te nemen van die realiteiten, die nieuwe werkelijkheid van onze eigen regio, met haar geweldige kansen en met haar bedreigingen. Zeker: wij moeten niet onze intercontinentale betrokkenheid verliezen; zij heeft het karakter van onze natie bepaald, maar wij kunnen dat juist tot grotere waarde brengen door een nieuw engagement op te bouwen en te verdiepen met de rest van onze eigen, uitgestrekte regio. Nederland moet a.h.w. een kwartslag draaien.

Juist nu wij het voorzitterschap bekleden is Uw bijeenkomen van een bijzondere betekenis. Zelden vielen zo vele, zo ingrijpende ontwikkelingen samen: de uitbreiding van de EU; en daarmee de vraag naar de grenzen van die Unie, de vraag naar de toekomst van de Atlantische samenwerking; de stabilisatie op de Balkan, de mobilisatie in de strijd tegen het terrorisme, de uitdaging hoe om te gaan met dat nieuwe fenomeen: de vervaging van de grenzen tussen internationale onveiligheid en particuliere criminaliteit, maar bovenal de vraag naar de plaats van de instellingen, die in onze dagen vrede, stabiliteit en recht moeten bevorderen en garanderen. Het is in dit licht een voorrecht om te mogen meewerken aan het bijeenkomen en de beraadslagingen van een instelling, die zich met deze uitdagingen geconfronteerd weet.